

קובץ

הערות וביאורים

בתורת כ"ק אדמו"ר שליט"א

☆

בסש"מ. רמב"ם. נגלה וחסידות

שבת חוה"מ סוכות
גליון ג (תסב)

יוצא לאור על ידי
תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו
שנת העיבוד, תהא שנת משיח טובה, שנת תשמט ידך
ברוקלין, ניו יארק
מאתיים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר הצמח צדק
שמונים ושש שנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א

ב"ה. עש"ק חול המועד סוכות, שנת תשמט ידיך.

ת ו כ ן ה ע נ ל י נ י ם

שיחות

שנה מעוברת בכל השנה כולה..... ד
אמירת ב' פסוקי רוממו גו' בהוצאת הס"ת לקריה"ת..... ד

לקוטי שיחות

להרבות בצדקה ובתחנונים בעש"ת..... ה
המקדש את האשה ע"מ שאני צדיק וכו'..... ל

מאמרי כ"ק אדמו"ר שליט"א

"ע"ח שער ההקדמות"..... יב

חסידות

ד"ה ויברך יעקב שבאוה"ת ויגש כרך ו..... יב

נגלה

הכוונה בישיבה בסוכה (גליון)..... יד

שונות

תענית חלום - הערה בספר חוה"מ כהלכתו..... טו
עיונים בעריכת הלקו"ת..... חי

ש ל ח ו ת

א. בנוגע למה שמוזכר בהשיחות בנוגע לשנת העיבור דאף שמיתוסף רק חודש אחד מ"מ ה"ז פועל על כל השנה כולה, יש להעיר גם מהך דמובא באו"ח סי' תכ"ג לומר בתפלת מוסף דר"ח בשנת העיבור "ולכפרת פשע" וכתב בס' כף החיים שם אות ח"י דראוי לנהוג לומר זה כל השנה כולה עי"ש הרי מוכח מזה דהעיבור פועל על כל השנה. וראה ג"כ בשו"ת ויצבר יוסף (סי' מ"ד) שכתב ג"כ דלפי מ"ש הטעם באליה רבה שם דבשנים פשוטות אומרים י"ב לשונות של ברכה כנגד י"ב חודש, ובשנה מעוברת מוסיפים עוד לשון של ברכה נגד חודש העיבור (וכמ"ש דמזמור ק"נ בתהילים יש בו ג"כ י"ב הילולים נגד י"ב חודש וכופלין כל הנשמה נגד חודש העיבור) הנה לפי"ז יוצא ג"כ דצריך לומר כן בכל השנה, והביא מס' זכרון יהודא שהגאון מהר"ם א"ש אמר "ולכפרת פשע" בכל י"ג חדשי העיבור.

ואפילו לפי הדיעות דסב"ל דאומרים אותו רק עד חודש ניסן ולא אח"כ (משמע מזה לכאורה דענין העיבור נמשך רק עד חודש ניסן) אפ"ל משום דסבירא להו דאומרים זה מחמת טעם אחר וכמ"ש שם בויצבר יוסף וכן בנפש חי' להגר"ר מרגליות שם דחיישינן דילמא הי' העיבור שלא כהוגן וע"ז אומרים ולכפרת פשע, ע"ד המובא לגבי חזקי' שעובר ניסן בניסן ולכן התפלל שיתכפר לו על עיבור שלא כדת (ראה סנהדרין יב, ב) וזה לא שייך אלא עד חודש העיבור שעדיין יש בידינו לתקן, משא"כ אחריו הלא אתם אפילו שוגגין כו' לכן אין אומרים אותו אח"כ, אבל מ"מ מובן דשנת העיבור נמשך בכל השנה, ועל עוד בויצבר יוסף שם כמה טעמים בענין זה. ועל עוד בס' כף החיים לר"ח פאלאג'י סי' ל"ד אות ג' בענין זה, ובשו"ת מהר"ם שיק סי' קפ"ד, ובשו"ת יד יצחק ח"ג סי' רל"א, ובשו"ת מבשרי אחזה סי' ל' ובשאלת יעקב סי' י"ט.

הרב יוסף גאנזבורג
- תושב השכונה -

ב. בענין רוממו יש להעיר מכל בו דין הוצאת התורה

שלכאו' מביא רק פסוק א'. וראה גם בגליון א (תס).

הרב שמואל ראזין
- תושב השכונה -

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ג. בלקו"ש ראה - אלול תשמ"ח דן במ"ש הרמב"ם הל' תשובה (פ"ג ה"ד) "אע"פ שתק"ש בר"ה גזרה"כ, רמז יש בו כלומר עורו ושיננים כו' והטיבו דרכיכם כו' צריך אדם שיראה עצמו כו' חצלו זכאי כו' עשה מצוה אחת הרני הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות וגרם לו ולהם תשועה והצלה כו' ומפני ענין זה נהגו כל בית ישראל להרבות בצדקה ובמעשים טובים ולעסוק במצות מר"ה ועד יוה"כ יתר מכל השנה, ונהגו כולם לקום בלילה בעשרה ימים אלו ולהתפלל בבתי כנסיות בדברי תחנונים ובכיבושין עד שיאור היום".

ושואל: "ויש להבין: כמה שונה מצות צדקה משאר כל עניני תורה ומצות, שלכן ההתחזקות בחודש אלול (ועש"ת) היא בענין הצדקה דוקא?"

ומסיק: "ויובן זה בהקדם דיוק הרמב"ם שם - שכ' אודות מנהג הריבוי בתפלה ותחנונים בלילה בכבא בפ"ע ("ונהגו כולם לקום בלילה וכו'") - דלכאו' הול"ל בבא אחת, "להרבות בצדקה וכו' ולקום בלילה וכו'".

וי"ל הביאור בזה: בכללות קבלת צרכי האדם מהקב"ה ישנם שני אופנים, וכדאי' בגמ' (ברכות יז, ריש ע"ב) עה"פ (ישעי' מו, יב) "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה", "כל העולם כולו נזונין בצדקה והם נזונין בזרוע", (א) "כל העולם" מקבלים צרכיהם מהקב"ה רק בתורת צדקה וחסד השם, ולא בזכות שבידם, כי אינם ראויים לזה מצד מעשיהם, (ב) צדיקים "נזונין בזרוע, בזכות שבידם, וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקב"ה" (פרש"י שם ד"ה והם נזונין), כי נזונים בזכות מעשיהם הטובים.

ובעבודת ה', שני אופנים אלו הם (בכללות) בהתאם

להחילוק בין תפלה ועסק התורה ומצוות; ענין התפלה הוא בקשה ותחנון. . שהקב"ה ירחם עליו וימלא משאלותיו אף שאינו ראוי לכך, ובלשון חז"ל "מתנת חילנם"; אבל ע"י עסק התורה ומצוות מקבל האדם את צרכיו (לא בתורת צדקה, אלא) ע"פ דין...

ועפ"ז, כשהקב"ה דן את האדם, ו"שוקלין זכיות האדם ועונותיו", הרי הדעת נותנת שכשדנים אותו לזכות אין זה מפני רחמים וצדקה אלא לפי מצבו. ולכן הו"א שבעש"ת צ"ל עיקר ההדגשה על הוספה במצוות ומע"ט כדי לזכות בדין, ואין מקום לבקשת רחמים שיהי' "בצדקה" לפני משורת הדין. . וקמ"ל הרמב"ם, שנוסף על המנהג להרבות בעניני זכות (צדקה ומע"ט ומצוות) נהגו ישראל גם "לקום בלילה. . ולהתפלל. . בדברי תחנונים. . עד שיאור היום". וי"ל שזה גופא שזוכים בדין ע"פ שורת הדין הוה בגדר "צדקה" מלמעלה, לפי שאין מעשה בנ"א (הנבראים) תופסים מקום אצלו ית' (וכמש"נ "אם צדקת מה תתן לו גו'"), ועוד זאת, שגם עשיית מע"ט (ע"י האדם) הוא בכוחו של הקב"ה, כמש"נ "מי הקדימני ואשלם גו'" ולכן זה גופא שהקב"ה (משפיל א"ע כביכול ו) דן את האדם ומחשיב את מעשיו הטובים לזכותו משום כך בדין, ה"ז חסד וצדקה מאתו ית' וצריך ע"ז תחנונים כו'.

ולכן חולק הרמב"ם מנהגים אלו בב' בבות, כי הם שני ענינים נפרדים בפעולתם של ישראל לזכות בדין: בבא הא' הם הדברים שבנ"י עושים כדי להכריע כף המאזניים, ובבא הב' - התפלה ותחנונים, כי בשביל זה גופא שדברים אלו יכריעו לכף זכות זקוקים לרחמי הקב"ה כנ"ל...

וכזה יש לבאר גם מה שהוציא הרמב"ם בבבא הא' "ולהרבות בצדקה" מן הכלל, והקדימו לשאר הענינים - כי בריבוי הצדקה מודגש ג"כ שהאדם מרגיש שצריך לזכות בדין רק מחמת צדקתו של הקב"ה, שלכן מרבה בצדקה כדי שהקב"ה יתנהג עמו ג"כ באופן של צדקה מדה כנגד מדה, כלומר, זה שהאדם מרגיש שכל מה שזוכה מלמעלה הוי בגדר צדקה ומתנת חנם צריך להתבטא לא רק בתפלתו, אלא גם במעשיו שכוונתם הטיית כף המאזניים של הדין לטובה ע"פ דין, גם בהם צריך להדגיש שזהו לפני משורת הדין כלפי מעלה". עכ"ל, ע"ש באורך.

והנה לפי"ז נראה לבאר בגמ' דברכות (יז, רע"ב) הנ"ל דאמרין "כל העולם כולו נזונין בצדקה והם נזונין בזרוע", ומפרש רש"י בד"ה כל העולם כולו נזונין בצדקה: "בצדקתו של הקב"ה, ולא בזכות שבידן". ובד"ה והן נזונין בזרוע מפרש"י: "בזכות שבידם, ובצדיקים משתעי קרא, וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקב"ה עכ"ל.

(וקשה: א) לפמ"ש הט"ז באו"ח (סי' תקפ"ב סק"ג) עמ"ש הלבוש "שא"ל מלוך על כל העולם כולו שהוא כפל, ובכל הספרים יש כן. ונ"ל ליישב דמצינו הרבה פעמים רובו ככולו וקמ"ל כאן כולו ממש". עכ"ל - לפי"ז אינו מובן לכאן, איך אמרין ש"כל העולם כולו" נזונין בצדקה, דמשמע לא רובו רובו ככולו, אלא כולו ממש, - והרי מיד אחרי זה אמרין שצדיקים נזונין בזכות שבידט ולא בצדקתו של הקב"ה, וא"כ הול"ל "כל העולם" (כלי "כולו") נזונין בצדקה, דמשמע רובו, למעט הצדיקים שאינם נזונין בצדקה?

(ב) מ"ש רש"י בד"ה והם נזונין וכו' "וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקב"ה" לכאן מיותר היא לגמרי, שהרי בלי משפטים אלו מובן היטב הכוונה, שלגבי כל העולם כולו וכו' מסביר רש"י שהם נזונין "בצדקתו של הקב"ה, ולא בזכות שבידם", וגבי הצדיקים כתב שהם נזונים "בזכות שבידם ובצדיקים משתעי קרא", וא"כ מובן מעצמו שאינם נזונין "בצדקתו של הקב"ה", וא"כ מאי קמ"ל בהמשך דבריו "וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקב"ה"?

ברם לפמ"ש בלקוטי שיחות הנ"ל נראה דמיושב היטב, כי הרי "זה גופא שהקב"ה (משפיל א"ע כביכול ו) דן את האדם ומחשיב את מעשיו הטובים לזכותו משום כך בדין, ה"ז חסד וצדקה מאתו ית' וצריך ע"ז תחנונים, ולכן חולק הרמב"ם מנהגים אלו בב' בבות. . . בבא הא' הם הדברים שבנ"י עושים כדי להכריע כף המאזניים ובבא הב' - התפלה ותחנונים, כי בשביל זה גופא שדברים אלו יכריעו לכף זכות זקוקים לרחמי הקב"ה כנ"ל". נמצא לפי"ז שגם הצדיקים בסופו של דבר זקוקים לרחמי הקב"ה שיהיו נזונים בזכות מעשיהם הטובים, שהרי זה גופא שהקב"ה מחשיב את מעשיהם הטובים (אפי' של הצדיקים) הוי חסד וצדקה מאתו ית', שהרי אין מעשה בנ"א (הנבראים) תופסים אצלו ית' כמש"נ "אם צדקת מה תתן לו גו"א".

נמצא דמה שנאמר בגמ' ההבדל בין הצדיקים לשאר העולם, שאלו נזונים בצדקתו של הקב"ה ואלו בזכות שבידס אינו אלא ענין יחסי, כיון שבסופו של דבר מה שהצדיקים נזונים בזכות שבידס הוי נמי בצדקתו של הקב"ה.

ומעתה א"ש מה שנאמר בגמ' ש"כל העולם כולו" נזונין בצדקה, כיון שבאמת הכוונה הוא לכולו ממש (ולא ל"רובו ככולו"), כי גם הצדיקים נזונים בצדקתו של הקב"ה, כנ"ל.

וזה מה שמוסיף רש"י במ"ש "וקרי להו רחוקים מצדקתו של הקב"ה", שהכוונה בזה דמ"ש בפסוק "שמעו אלי אבירי לב הרחוקים מצדקה", אין הכוונה שאינם נזונים כלל בצדקתו של הקב"ה [כמו שלגבי שאר העולם שמסביר רש"י שאינם נזונים "בזכות שבידן", ששם אמנם הכוונה שאינם נזונים כלל בזכות עצמם] אלא שרק "רחוקים מצדקה" הם, והיינו ש"מרחוק" בסופו של דבר שפיר נזונים הם בצדקה, כנ"ל, וזה עומק כוונת רש"י לכאן במ"ש "וקרי להו [רק] רחוקים מצדקתו של הקב"ה", כיון שבסופו של דבר גם הם נזונים בצדקה. ואילו רש"י לא היל' מוסיף תיבות אלו, היל' משמעות הדברים [באותו משקל שלגבי שאר העולם, שאינם נזונים כלל בזכות שבידן] שאינם נזונים כלל בצדקתו של הקב"ה וז"א, כיון דשפיר נזונים הם בצדקה, אלא שהוא בבחי' "רחוקים". כנ"ל. וא"ש מאד.

והנה לפי לקו"ש דילן נראה לתרץ גם מה שתמה בס' "הדרך לתשובה" (להרה"ג ר' משה שטרנבך בעל "מועדים וזמנים") על רמב"ם ה' תשובה שם, עמ"ש הרמב"ם "להרבות בצדקה ובמע"ט ולעסוק במצות מר"ה ועד יוה"כ יותר מכל השנה" - וז"ל: "דבריו הרמב"ם תמוהין שמביא לעסוק בימים אלו יותר בצדקה ומעש"ט ומצות, ולא הביא לעסוק יותר בתלמוד תורה, וגמ' מפורשת היא בקידושין (לט, ב) שאם מחצה זכיות ומחצה עונות ויש בהן מצוה אחת חשובה, כמו כיבוד אב ואם וגמילות חסדים והכנסת אורחים והבאת שלום בין אדם לחבירו מכריע, ובמשנה שם מפורש ותלמוד תורה כנגד כולם, הרי שמכריע יותר מכל אלו המצות, והרמב"ם השמיט ליזהר בימים אלו לעסוק בתורה טפי וצ"ב עכ"ל ונשאר בתימה.

אולם לפמ"ש בלקו"ש לק"מ, שהרי עיקר הדגשת הענין שבהוספת במצות ומעש"ט לתר מכל השנה, ונוהגים להוסיף

בבקשת רחמים ("דברי תחנונים") הוא כדי: "לידע ולהרגיש שזכותם בדין היא בגדר צדקתו של הקב"ה, שצריכים לבקשות ותחנונים על זה, ובזה יש לבאר גם מה שהוציא הרמב"ם בבבא הא' "ולהרבות בצדקה מן הכלל, והקדימו לשאר הענינים - כי **בריבוי** הצדקה מודגש ג"כ שהאדם מרגיש שצריך לזכות בדין רק מחמת צדקתו של הקב"ה, שלכן מרבה בצדקה כדי שהקב"ה יתנהג עמו ג"כ באופן של צדקה מדה כנגד מדה... "וכו' עכ"ל בסוס"ג, והרגשה זו איכא נמי במעש"ט ולעסוק במצות (אבל בעיקר הוא בצדקה כנ"ל), משא"כ בלימוד התורה שאמנם מכריע אפי' יותר משאר מצות, אבל עיקר העבודה דעש"ת אינו אלא בצדקה וכו' כנ"ל.

ואמנם בברכ"י (סל' תקפ"א סק"ו) כתב שבימים אלה יותר טוב להרבות בסליחות ובתחנונים עם הצבור מללמוד, וסיים: "וכן ראיתי רבנים שתמיד היו עסוקים בגופי הלכות ובחבורם ומחדש אלול היו מניחים קצת מסדרם ללמוד גירסא ותחנונים". ונראה דהרמב"ם שלא מזכיר תלמוד תורה, היא מקור לדבר זה, וההסבר כמבואר בלקו"ש וא"ש.

ולפמ"ש בלקו"ש דילן מיושב גם מה שהקשה בס' "לתשובת השנה" (על הל' תשובה להרמב"ם - להר"ר ישראל יוסף הכהן רפפורט - בני ברק תשמ"ו) על הרמב"ם שם: "יל"ע בסדר דברי הרמב"ם דלכאורה ענין זה שנהגו כל ישראל להרבות בצדקה ומעש"ט מר"ה ועד יוהכ"פ.. הוי כהמשך למ"ש הרמב"ם לעיל ענין דתקיעת שופר בראש השנה, וא"כ הו"ל להסמיך הדברים ולמה הפסיק במימרא דלעולם יראה אדם עצמו וכו' דענינו משום דאדם נידון בכל יום, ואח"ז לחזור שוב לדיני ר"ה ויוהכ"פ, וצ"ע" עכ"ל.

אולם לפמ"ש בלקו"ש לק"מ, כי "התפלה ותחנונים הוא בשביל זה גופא שדברים אלו יכריעו לכף זכות זקוקים לרחמי הקב"ה . . כי **בריבוי** הצדקה מודגש ג"כ שהאדם צמרגיש שצריך לזכות בדין רק מחמת צדקתו של הקב"ה שלכן מרבה בצדקה כדי שהקב"ה יתנהג עמו ג"כ באופן של צדקה מדה כנגד מדה", וא"כ אין כאן הפסק כלל במימרא דלעולם יראה אדם עצמו וכו', אלא אדרבה, זהו המשך הדברים שגם במעשיו שכונתם הטוית **כף המאזניים** של הדין לטובה ע"פ דין, גם בהם צריך להדגיש שזהו לפנים משורת הדין כלפי מעלה", וא"ש.

הרב ישכר דוד קלויזנר

- נחלת הר חב"ד -

ד. בלקו"ש ח"י"ד ע' 363 מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א מ"ש הרש"י ז"ל בספרו המועדים בהלכה (ע' סא) בשם הרגצ'ובי מקור לפסק הרמב"ם (פ"ז מהל' תשובה ה"ד) דבמקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, והרי בגמ' (ברכות ל"ד ב') היא בפלוגתא דר' יוחנן ס"ל דצדיקים גמורים עדיפי מבע"ת ור' אבהו ס"ל דבמקום שבע"ת עומדים וכו'. ומנ"ל להרמב"ם לפסוק כר' אבהו, ומבאר הרוגצ'ובי - מהא דרשע גמור המקדש אשה ע"מ שאני צדיק מקודשת שמה הרהר תשובה בלבו (קידושין מ"ט ב' - רמב"ם פ"ח מהל' אישות) ואת"ל דצדיק גמור עדיף מבע"ת א"כ גם כשעשה תשובה עדיין לא קיים תנאו ואמאי הו' קידושין? אלא ע"כ בע"ת עדיפי ובכלל מאתילים מנה.

ומקשה שם כ"ק אדמו"ר שליט"א דא"כ הרי הטעה לשבח ואינה מקודשת כמבואר ברמב"ם שם ועוד דאע"פ שלענין שחר ועונש גדלה מעלתו (דבע"ת) מ"מ לענין טבע המדות נהפוך הוא דבע"ת סורו רע וכו' (וראה ג"כ לקו"ש ח"י"ז ע' 186).

ולכן מפרש כ"ק אדמו"ר שליט"א בשני אופנים - בח"י"ד מפרש דבגמ' שם הפי' "צדיק" הוא בל' בנ"א ואם קורין לו צדיק דיו ובזה קיים תנאו, וא"כ בע"ת בכלל הזה.. ובח"י"ז מפרש כ"ק אדמו"ר שליט"א דבגמ' שם ג"כ מילריל בדרגת צדיק, אלא שיש ב' מדרגות בתשובה (מאהבה) הא' שזדונות נהפכים לו לזכויות וע"ז נאמר דבע"ת עדיפי מצדיקים גמורים והב' שנעקר עווננו מתחילה ותו לא ובזה אילריל בגמ' קידושין דבתשובה זו הרי הוא כצדיק (שלא חטא מעולם) ותו לא ואין כאן טעות לשבח. (ועיל"ש בלקו"ש הנ"ל).

וצלה"ב דהרי להרגצ'ובי הגדר לקיום התנאי הוא להיות ב"דרגת צדיק". (וכמבואר בלקו"ש ח"י"ז ושם בהערה 46) וא"כ מדוע חשב בע"ת להטעהם לשבח, דמה שבדרגתו כבר עבר את מעלת צדיק אינו נקרא טעות לשבח, ולמה זה דומה לאמר לה ע"מ שאני קריינא דצריך שיקרא ג' פסוקים בבית הכ"נ (לת"ק) וכי אם הוא בנוסף לזה שונה הלכות ומדרש (ראה בגמ' שם גבי ע"מ שאני שונה) אינה מקודשת כיון שהטעה לשבח?! ופשיא דמקודשת דהוי כאומר ע"מ שאני בן עיר ונמצא בן עיר וכן כרך דמקודשת (ראה בפוסקים על אתר) ואימתי מיקריל הטעה לשבח דווקא כשנמצא טעות וכגון

התקדשי לי בכוס זה של יין ונמצא של דבש דאע"פ שהדבש משובח מן היין מ"מ ה"ז טעות ואע"פ שהוא לשבח לא קיים תנאו שהרי זה דבר אחר לגמרי ומשו"ה אינה מקודשת אבל אם יקיים תנאו אלא שיוסיף עליו ה"ז כבן עיר ובן כרך דמקודשת כיון שלא הטעה אותה, וא"כ כיון של הרוגצ'ובי הגדר הוא - שיהי' בדרגת צדיק וכשנעשה בע"ת כבר הגיע למעלה ומדרגה זו א"כ אע"פ שהוסיף עליה מדוע נקרא לזה "הטעה לשבח" וכי איזה טעות יש כאן.

גם צלה"ב הקו' השנית דמה לי **שטבע** הבע"ת שונה מטבע הצדיק (ולגריעותא) הרי אינו נוגע כאן **טבע הצדיק** אלא **מדרגת צדיק** וכשהגיע למדרגה זו קיים תנאו. אלא שלכאורה הוכחת הרוגצ'ובי מעיקרא אינה מוכנת דהרי בקידושין שם גירסת הרמב"ם (וכל הפוסקים) היא - ע"מ שאני "צדיק", ואם אמר ע"מ שאני "צדיק גמור" שקו"ט בזה בשו"ת ופוסקים (ראה אוצה"פ לאהע"ז סי' לח) ובהל' תשובה במרז"ל "במקום שבע"ת עומדים וכו'" **לכל** הגירסאות הוא **צדיקים גמורים** אינם יכולים לעמוד שם, וא"כ מנין להרמב"ם דבע"ת עדיפי הרי גם לר' יוחנן רק **צדיק גמור** עדיף מבע"ת אבל באמת בע"ת הוא בדרגת **צדיק** סתם וא"כ שפיר קיים תנאו, והיינו דהא דהמקדש אשה ע"מ שאני צדיק מקודשת אתי שפיר בין לר' יוחנן (כיון דצדיק סתם הוא כבע"ת ורק צדיק גמור עדיף) ובין לר' אבהו (דבע"ת עדיפי מצדיקים גמורים וכ"ש מצדיק סתם) ואין להוכיח כשום צד.

וגם קשה שהרי בלקו"ש חיל"ד מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א שיטת התוס' דס"ל כר' יוחנן דצדיקים גמורים עדיפי ואין יתווכחו התוס' הלכה זו עם הפס"ד דמקדש את האשה ע"מ שאני צדיק וכו' ובשלמא על ר' יוחנן בגמ' אפ"ל (בדוחק) דלא ס"ל דמקודשת אבל על התוס' אא"פ לומר כן (דא"כ נפק"מ להלכה וכו').

הת' שלמה העכט
 ישיבה גדולה
 - מיאמי רבתי -

מאמרי כ"ק אדמו"ר של יט"א

ה. בקונט' ר"ה שנה זו הערה 44 מציין: ע"ח שער ההקדמות הקדמה ג" מתחלה חשבתי שיש כאן השמטת המעתיק בדילוג תיבות הדומות שהי' צ"ל: (ע"ח) שער... שער (הקדמות) אמנם שוב מצאתי עד"ז גם בלקו"ש ח"ו ע' 19 הערה 55 מציין (וכדאיתא בע"ח בתחלתו) (שער ההקדמות הקדמה ג'). ויותר מפורש בלקו"ש ח"כ ע' 283 טור ב' בפנים "אין בלשון הע"ח" ובהערה מציין: שער ההקדמות הקדמה ג (וממשיך בהערה) וממ"ש בע"ח שם.

ולפום ריהטא שער ההקדמות (הוא מהשמונה שערים שסידר ר"ש ויטל) וספר ע"ח (הוא מהדורא בתרא מה שלא הי' תח"י הר"ש ויטל) הם שני ספרים נפרדים.

הרב שמואל ראזין
- תושב השכונה -

ח ס י ד ו ת

ו. בגליון תנו העיר הגר"א חיטריק במ"ש בנוגע שד"ה ויברך יעקב שבאוה"ת ויגש כרך ו ע' תתשיג שייך לכאו' לביאורי הזהר להצ"צ

וע"ז הגיב "כנראה לא עיין שהקיצור הנ"ל נמצא בבוך וישב-ויחי שהוא בוך שסידר הצ"צ לפי פרשיות השבוע והוא אחד מהכת"י... ובדרך השגחה פרטית נדפס כל הכת"י בכרך אחד.

תמינהי שעשני טועה גם בדבר שתינוקות של בית רבן יודעים וכנראה מפני שקרצתי בלשוני (אולי יותר מדאי) לכן לא תפס כוונתי ואשתדל לפרש, ובהקדם:

(א) לא כל הבוך נדפס ביחד אלא שניתוספו עוד מאמרים משאר הביכלאך - ראה שם ע' תתטז וש"נ.

(ב) גם מבוך זה לא נדפסו 2 מאמרי א) מפני שנדפס

נ ג ל ה

ז. בגלליון הקודם שאל הת' מ. בנה וז"ל: לכאורה יש לעיין בדברי אדה"ז בענין זה שכ' וזלה"ק: "בסוכות תשבו . . . כי בסוכות . . . מארץ מצרים . . . הם היו ענני כבודו שהקיפם בהם לצל לבל יכה בהם שרב ושמש .. ודוגמא לזה ציונו לעשות סוכות..." עכלה"ק והיינו שלומד כהט"ז שעיקר הטעם הוא מפני ענני הכבוד וא"כ דורש ביאור למה ממשיך "וכן צריך כל אדם לכוין בלישיבתו בסוכה שיושב בה כדי לקיים מצות הקב"ה שצונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים" הרי עיקר טעם המצוה הוא כנ"ל מפני הקפת ענני הכבוד - וגם זה נזכר בכתוב "למען ידעו דורותיכם" - וא"כ למה צריכים לכוין רק ליצימ"מ? ע"כ תוכן שאלתו.

ולפלא שלא ראה שיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א בזה דיום ב' דחגה"ס תשכ"ו (נדפס ב"שיחות קודש") וזהו תוכן הביאור וז"ל שם: ואח"כ ממשיך אדה"ז ואומר: "כי בסוכות הושבתו את בני"י בהוציא אותם מארץ מצרים" - הוסיף המילים "בהוציא וגו'" ואח"כ אומר עוד: הם היו ענני כבודו.

ולכאורה קשה, מהי הראי' שהם היו ענני כבודו, אולי היו אלה סוכות כפשוטו, שלפי זה יובן גם מדוע נצטוו על מצוות סוכה רק בחודש תשרי ולא בניסן, אעפ"י שענני הכבוד היו כבר מיד בצאתם ממצרים, בחדש ניסן, ואם נאמר שזה בגלל ענני הכבוד הי' צריך להיות שיצטוו על סוכה בחודש ניסן, אלא ראי' שהכוונה לסוכות כפשוטו שאותם א"א הי' לעשות עד חודש תשרי, ולכן נצטוו על סוכה בחודש תשרי - וא"כ מדוע ומנין לאדמוה"ז לפרש ש"בסוכות הושבתו" הולך על ענני הכבוד?

וע"כ מביא אדמוה"ז התליבות "בהוצאתי אותם מארץ מצרים", שבפירוש כתוב בפסוק ש"בסוכות הושבתו את בני"י" הי' מיד "בהוצאתי אותם מארץ מצרים", ואז לא היו צריכים לסוכות כפשוטו. כי הרי אז לא הי' לא קר ולא חם, כמ"ש: מוציא ישראל בכושרות בחודש תשרי שאינו קר ואינו חם ומוכרח לומר שהכוונה ב"בסוכות הושבתו" הוא לענני הכבוד שהם היו מיד בצאתם ממצרים עכת"ד.

וא"כ מוכן בטוב טעם למה אדמוה"ז כותב שצריכים לכוון שציונו לישב בסוכה זכר ליציאת מצרים מכיון דזמן של יציאת מצרים הוא כל ההכרח שהפירוש של סוכות הם הענני הכבוד. ואדרבה כל הפירוש שסוכות הם ענני הכבוד הוא חידוש, וחידוש הזה לומדים מזכר ליציאת מצרים כדלעיל בשיחה.

הת' יצחק יעקב מינקאוויטש
- תות"ל 770 -

ש ו נ ו ת

ח. בספר "חול המועד כהלכתו" להרב יקותיאל פרקש, פ"ח בציונים והערות אות נ"א, כותב:

"אגב ראיתי לנכון להעתיק מה שנמצא ספר נחלת אבות (וילנא תרנ"ד) בשם מי שראה בעצמו את תשובת הצמח צדק שכתב "בדבר החלומות שציוו חז"ל להתענות עליהם, וענה על זה, שזה הי' רק בדורות הראשונים אך בזמנינו החלומות הוא ידברו".

לאידך מצאתי כתוב עצה להיפטר מהצורך להתענות ת"ח - אף על הדברים המפורשים בשו"ע שמתענים עליהם - בשם האדמו"ר מוהר"ש מליובאוויטש, לחשוב על דברים אלו לפני השינה, ואז אפילו יחלום לא יצטרך להתענות. כיון שבא מחמת המחשבה בזה. ועל שאר הענינים אין להתענות כלל. כי אם לומר היה רצון שבירושלמי ברכות פ"א ה"א, וליתן איזה דבר לצדקה" (אגרות קודש מוהרש"ב אגרת נ"ב ד"ה בדבר התענית). (חסר ההתחלה של המרכה ("). וראה בסמוך).

ולכאורה הנאמר באגרת השנית ששמע ממנה שצריך להתענות אלא שנתן עצה לזה, סותר לנאמר באגרת הראשונה. וכן משמע מהלשון "ועל שאר ענינים אין להתענות".

ב. ויש להעיר על דבריו:

(1) פלא הכי גדול שלא נזהר כלל להעתיק בדיוק

לשונו הזהב של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע.

ובפרט שכותב סימן של מרכה כפולה ("), שידוע שהמכוון בכתיבת סימן זה, הוא, שכל מה שנכתב בין ב' סימנים אלו, הוא העתקה אות באות מהמקום שאליו מציינים או מליחסים הדברים הבאים בין ב' הסימנים.

ובנוגע למה שהעתיק מאגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע וכתב: "ועל שאר עניינים אין להתענות", (ההדגשה של תיבות "שאר עניינים" הוא ממנו), הנה לא נמצא לשון כזה באגרת הנ"ל.

וזלה"ק של האגרת: "כדבר התענית חלום נחוץ מאד להתרחק מזה ולא להביט על עניינים כאלו עצה לזה אמר כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע שהד' חלומות (שעולה לתורה ונעילה דיוהכ"פ קורות ביתו שנפל שיני לחיו שנפלו) חשבם במחשבתו קודם השינה ואף אם חלמו לו אח"כ א' מהחלומות האלו אין בכך כלום שבאים מהרהור שקודם השינה. על חלומות זולת הנ"ל א"צ להתענות רק לאמר יהי רצון שנמצא בירושלמי ברכות פ"ה ה"א (בדפוס זיטאמיר הוא דל"ג ע"ב) (וליתן איזה דבר לצדקה). וכללות ענין החלומות כשארין מחשבין אותן ואין מהרהרין בהם אינם באים".

(2) כיון שלא נזהר להעתיק כראוי לשון הרב, נכנס ג"כ טעות בהעתקת הציון של הירושלמי.

דבמקום להעתיק כפי שהוא בהאגרת "ברכות פ"ה ה"א" (בדפוס ווילנא הוא דף לז, ב), כתב - "ברכות פ"א ה"ה".

- דרך אגב יש לעיין טובא בלשונו הזהב של כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, בנוגע למספר וסוגי החלומות, להשוותו עם לשון השו"ע סי' רפ"ח ס"ה, ולשון אדה"ז שם ס"ז, ואכ"מ. -

(3) בנוגע להסתירה בין אגרת כ"ק אדמו"ר הצ"צ, שקורא "אגרת הראשונה" ואגרת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, שקורא "אגרת השנית".

- לשונו "אגרת הראשונה" "אגרת השנית", לדעתי

אינו מדויק. מאחר דאין המדובר מב' אגרות שכתבם נשיא אחד, רק מב' אגרות שכ"א מהם כתב נשיא א' -

הנה לפענ"ד כד דייקת שפיר לשונו הזהב של אגרת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, רואים שאין שום סתירה.

דזלה"ק: "...עצה לזה אמר כ"ק אדמו"ר זצוקלה"ה .. שהד' חלומות . . חשבם במחשבתו קודם השנה ואף אם חלמו לו אח"כ . . ועל חלומות זולת הנ"ל א"צ להתענות..."

היינו שהעצה שהביא כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, הוא בנוגע להנהגת כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע. ובנוגע לכ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע מובן בפשטות הטעם שבלי עצה הנ"ל צריך להתענות עבור א' מהד' חלומות.

והאגרת נכתבה להרה"ג והרה"ח וכו' וכו' יעקב מרדכי ז"ל בעזפאלאו רב בפאלטאווע, שידוע גדלותו וכו' בתורה וחסידות.

ולכן י"ל שלאנשים כערכו שייך ג"כ עצה הנ"ל, ואם לא נהג בעצה הנ"ל צריך להתענות כשחלם א' מהד' חלומות.

אבל אין זה נוגע לסתם בני אדם.

ולפי"ז י"ל דאגרת של הצ"צ שכתב "אך בזמנינו החלומות שוא ידברו", אינרי בנוגע לסתם בני אדם.

ואין תח"י הספר נחלת אבות שמביא תשובת הצ"צ הנ"ל.

ולהעיר משו"ת הצ"צ שער המילואים חלק שני סי' ס"ב, "ע"ד הקרי שאירע לו ביוהכ"פ בפירוש שמיע לי מני דמין כאדמו"ר נ"ע שלא לפחד מזה כי הדברים הנאמרים ע"ז בגמרא היינו דוקא לאנשים גדולים מאד..." ועיי"ש שמדמה זה להענין דבי' עסקינו (אבל לא מפורש שם החילוק שכתבתי).

עוד הערות על מש"כ שם בספר הנ"ל בנוגע לת"ח בחוה"מ, יודפס איה"ש.

הרב שמואל פסח באגאמילסקי
- מינפלוואוד, נוא דזורזי -

ט. ב"הוספות להערות וציונים" ללקו"ת שה"ש מד, ב מצויין בסיום דרוש מה יפו פעמיך בנעלים: ע"כ נמצאים דרושים בבוך באברויסק נומ' 4".

ולהעיר שעל דרוש "שימני כחותם על לבך" הנמצא בלקו"ת שם אח"ז (מה, א) מצויין לעיל [בהוספות להערות וציונים ללקו"ת תזריע ד"ה שוש תשיש]. שנמצא בבוך הנ"ל מט. א ורשום עליו: שיך לפסוק אשה כל תזריע. וכן הביאור לד"ה שימני נמצא בבוך הנ"ל דף קכח, ב (כמצויין שם).

[וצ"ב מדוע לא צויין לא בהוספות להערות וציונים על אתר ולא ברשימת הכתבי יד שם. ולא השוו את הנוסח שבלקו"ת לנוסח שבבוך הנ"ל וכבשאר המאמרים שבלקו"ת הנמצאים בבוך הנ"ל]

ומ"ש שם לפנ"ז "ע"כ נמצאים דרושים בבוך באברויסק נומ' 4" היינו בחלק שבו נמצאים דרושי שיר השירים [כפי שכבר תיארתי בא' הגליונות דחדש אייר אשתקד יעו"ל ש].

דרוש זה [שימני כחותם] נאמר בליל ש"פ ויחי תקס"ז בשקלאב. נדפס כאן הנחת המהרי"ל. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסידור עם דא"ח טו, א.

הביאור הוא הנחת הר"פ משקלאב נדפס בהנחת הר"פ ע' פ ב. ובהגהות אחרים באוה"ת עקב ע' תרכו - תרכט. (שו"ה בחי' - כאדם החובק כו') [בתוך ד"ה ארץ הרים ובקעות]. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסידור טז, ד.

שאר הדרושים שבלקו"ת אינם משיר השירים. ד"ה כי על כבוד חופה הוא בישעי'. ות"ר כיצד מרקדין הוא מארז"ל ונדפסו כאן כי הם מאמרי חתונה.

ד"ה כי על כל כבוד חופה נאמר בש"פ נשא תקס"ז בזלאבין בחתונה של בת אדמו"ר האמצעי עם נכד הרלו"י מבארדיטשוב. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסידור קכח, ד. הביאור (מז, ג) נדפס ג"כ בסה"מ הנחות הר"פ ע' מט בכותרת: ביאור על תורה שבזלאבין שקלאב.

(שו"ה כנודע) שז"א הוא מסוף עולמות - עד (מז, ד, אות ב שו"ה דא"ק) שעל כבוד העליון. נעתק מנו"א שנדפס

בסה"מ נביאים ע לד-לז.

הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסידור קכט, ד.

גם ד"ה כיצד מרקדין הוא מהחתונה בזלאבין ונדפס בהנחת הר"פ ע' מה. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ז ע' קפו.

ד"ה כי כאשר השמים החדשים (הוא בישעי'). נאמר בש"פ קרח תקס"ד [ובסה"מ תקס"ד ע' שנ הע' 68 משמע שהנוסח שבכ"ל 731 שהוא כנ' הנחת מהרי"ל שונה מהנוסח שבכאן וצ"ע]. נמצא (עד אמצע אות ד) באוה"ת בראשית כרך ו תתרמ, א (ועיל"ש בע' 20 בשוה"ג]. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקסד ע' קמד.

הביאור (הנדפס בע' נ, ג) נדפס ג"כ בשינויים קלים באוה"ת בראשית כרך ג תעח, א. ובלי ההגהות בסה"מ נביאים ע' קצד. הנחת אדמו"ר האמצעי נדפס בסה"מ תקס"ד ע' קמט. ותוס' הגהות באוה"ת בראשית ב, ב. [מט, ג שו"ה לבד - "ויובן עד"מ באדם אנו רואים שיש בחי' אור וכלי בחכמה שבמוחו וגם לבוש". נעתק מסה"מ תקס"ד ע' קמט שו"ה ופ" - ויובן].

הת' יוסף יצחק קעלער
- תות"ל 770 -

י. בשאגת אר"י ס"ג כותב: ק"ל סתם ספרא ר' שמעון ויש לעיין כוונתו.

הרב שמואל ראזין
- תושב השכונה -

לזכות

התאומים שניאור זלמן משה וחי' מושקא שיחיו
לאורך ימים ושנים טובות
נולדו ביום רביעי, צום גדלי'
שנת תשמט ידיך
תהא שנת משיח טובה

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת ר' מנחם מענדל וזוג' מרת אסתר שיחיו שניאורסאהן
זקניהם

הרה"ת ר' שלום דובער וזוג' מרת שיינא שיחיו שניאורסאהן
הרה"ת ר' שלום דובער וזוג' מרת שושנה שיחיו דריזין
הרה"ח התמים ר' יהודה שי' חיטריק
הרה"ח התמים ר' אברהם וזוג' מרת שרה שיחיו דריזין